

Prof. dr. Dan Dermengiu
Dr. Gheorghe Alexandrescu

Medicina legală Prosecturală

EDITURA
VIAȚA MEDICALĂ
ROMÂNEASCĂ

3. Cauza morții este suspectă. Un deces este considerat moarte suspectă în următoarele situații:

- A) moarte subită;
- B) decesul unei persoane a cărei sănătate, prin natura serviciului, este verificată periodic din punct de vedere medical;
- C) deces care survine în timpul unei misiuni de serviciu, în incinta unei întreprinderi sau instituții;
- D) deces care survine în custodie, precum moartea persoanelor aflate în detenție sau private de libertate, decesele în spitalele psihiatrice, decesele în spitale penitenciare, în închisoare sau în arestul poliției, moartea asociată cu activitățile poliției sau ale armatei în cazul în care decesul survine în cursul manifestațiilor publice sau orice deces care ridică suspiciunea nerespectării drepturilor omului, cum este suspiciunea de tortură sau oricare altă formă de tratament violent sau inuman;
- E) multiple decese repetate în serie sau concomitent;
- F) cadavre neidentificate sau scheletizate;
- G) decese survenite în locuri publice sau izolate;
- H) moartea este pusă în legătură cu o deficiență în acordarea asistenței medicale sau în aplicarea măsurilor de profilaxie ori de protecție a muncii;
- I) decesul pacientului a survenit în timpul sau la scurt timp după o intervenție diagnostică sau terapeutică medico-chirurgicală.

3) Autopsia cadavrului, respectiv a părților de cadavru sau a pieselor scheletice, se efectuează numai în cazul în care organele judiciare pun la dispoziția medicului legist:

- A) ordonanța procurorului sau încheierea instanței de efectuare a autopsiei, care conține obiectivele acesteia;
- B) procesul verbal de cercetare la fața locului;
- C) copia de pe foaia de observație clinică completă, în cazul persoanelor decedate în cursul spitalizării.

Comentariu privind decesul sub 24 ore: cu toate că decesul sub 24 ore de la internare nu mai este prevăzut de legislația privind activitatea medico-legală ca fiind un criteriu de stabilire a „cazului medico-legal” dacă se cunoaște cauza decesului și nu sunt implicații medico-legale, Legea privind manipularea cadavrelor și transplantului (Legea nr. 104/2003) menționează „decesul sub 24 ore”, iar spitalele continuă să solicite autopsia medico-legală în această situație, chiar dacă este obiectivat diagnosticul de deces și nu sunt suspiciuni de caz medico-legal conform Legii 459/2001 (fostă O.G. 1/2000).

Alte prevederi privind activitatea medico-legală pe cadavru prevăzute în Normele metodologice la Legea nr. 459/2001:

Art. 37

- 1) Exhumarea cadavrelor în vederea expertizelor medico-legale se face numai la solicitarea scrisă a organelor judiciare.
- 2) Examinarea cadavrului deja autopsiat se face de către o comisie de experți care au un grad profesional mai mare decât cel al expertului care a efectuat prima expertiză.
- 3) Examinarea cadavrului exhumat și autopsia se fac fie la locul unde se afla cadavrul, fie la o prosectură din apropiere.

Art. 43

Regulamentul privind efectuarea autopsiilor medico-legale se elaborează de către Consiliul superior de medicină legală cu respectarea Recomandării nr. R (99)-3/2.02.1999 a Comitetului de Miniștri ai Consiliului Europei privind armonizarea regulilor autopsiei medico-legale pentru statele membre și se aprobă prin ordin al ministrului sănătății. (N.B. vezi Ord. m.s. nr. 321/2005, cap. V, pct. 15)

Aspecte privind obligațiile și responsabilitățile în activitatea medico-legală pe cadavru și obligațiile unităților sanitare inclusiv ale serviciilor de prosectură (art. 44, 46) se regăsesc în art. 44, 45, 46, 47, 48 pe care le vom reda în continuare. (vezi cap. V, pct. 14)

Verificarea identității pacienților internați

În situația pacienților fără acte de identitate, este obligatorie solicitarea verificărilor pentru identificare încă din timpul internării, pentru ca în cazul decesului, eticheta de CIN să fie pusă doar după epuizarea mijloacelor polițienești de identificare.

În situația cadavrelor fără acte de identitate, etichetate inițial ca „NECUNOSCUT”, atunci când în F.O. clinică sunt consemnate date și elemente de identificare (nume probabil, vârstă, CNP, domiciliu, persoane de legătură cu număr de contact telefonic, internări anterioare/venit prin transfer din altă secție sau spital, actul de identitate putând fi la alt birou de internări sau chiar există aparținători care dețin actul de identitate etc.) **este obligatorie solicitarea de către unitatea sanitară a verificării identității pacienților de către Poliția locală.**

Dacă în urma verificărilor Poliției decedatul rămâne „NEIDENTIFICAT”, acesta este *caz medico-legal* – fiind însă necesară dovada verificărilor asupra identității pacientului efectuate de către Poliție (se atașează la F.O. confirmarea efectuării verificărilor de către Poliția de sector privind identificarea).

După „identitatea” persoanei decedate, cadavrele pot fi clasificate astfel:

a) cadavre cu identitate cunoscută/„**IDENTIFICAT**” – au NUME, iar ACTELE DE IDENTITATE trebuie înaintate instituției medico-legale odată cu ordonanța de efectuare a autopsiei;

b) cadavru cu identitate necunoscută dar cu NUME/„**NECUNOSCUT (C.I.N.) CU NUME PROBABIL**” – *dovada confirmării verificărilor* pentru identificare efectuată de Poliție, care demonstrează că rămâne „NECUNOSCUT (CIN)” sau devine cadavru cu identitate cunoscută/„**IDENTIFICAT**”;

c) cadavru cu identitate necunoscută/„CIN fără NUME PROBABIL” – rămas neidentificat după verificările preliminare ale Poliției (NECUNOSCUT – CIN) – dovada efectuării verificărilor privind identitatea se înaintează instituției medico-legale alături de ordonanță de efectuare a autopsiei.

În toate cazurile în care există suspiciunea unor implicații medico-legale prevăzute de lege, spitalul anunță în termen de 24 ore organele de urmărire penală competente (art. 11, Legea nr. 104/2003 și art. 34 alin. 2, Norme procedurale, Legea nr. 459/2001/O.G. 1/2007).

Autopsia medico-legală a cadavrelor decedaților din spital – în situațiile menționate – se solicită de către unitatea sanitară și se dispune în municipiul București de către *Parchetul teritorial pe raza căruia se afla instituția sanitară sau de către D.G.P.M.B. – Serviciul Omoruri – Compartimentul morți suspecte*, când decesul a survenit rapid (pacient adus decedat la Spital sau decedând la scurt timp după prezentare).

Pentru evaluarea deceselor survenite în spital în vederea obținerii rezoluției de efectuare a necropsiei medico-legale – respectând încadrarea corectă în categoria „cazurilor medico-legale” – trebuie înaintate către Parchetul de pe lângă Judecătoria teritorială următoarele **documente**:

– adresa de solicitare a „rezoluției”/„ordonanței” pentru efectuarea autopsiei medico-legale cu motivația solicitării autopsiei medico-legale (moarte suspectă, cauză necunoscută, malpraxis etc);

– copie F.O. clinică completă conform cu originalul (semnată, stampilată și parafată corespunzător);

– actul de identitate al persoanei decedate în original;

– confirmarea verificărilor privind identificarea, emisă de Poliția locală;

– protocolul autopsiei anatomo-patologice parțiale efectuate în spital și întrerupte datorită implicațiilor medico-legale, atunci când este cazul;

– alte documente medicale, medico-legale (certificat sau expertiză medico-legală efectuate anterior) sau de altă natură privind decesul în cauză.

Ordonanța de efectuare a autopsiei medico-legale emisă pe NUME pentru cadavru cu identitate cunoscută va fi însoțită de actul de identitate în original (BI/CI, adeverința de identitate),

În situații particulare, existența unor defecțiuni ale instalației frigorifice din morga spitalului poate determina putrefacția avansată a cadavrului păstrat necorespunzător, necesitând înhumare imediată.

Cauzele și modul în care s-a declanșat defecțiunea instalației frigorifice, precum și responsabilitățile privind asigurarea condițiilor de păstrare a cadavrelor, implicit funcționarea la parametrii optimi a acestei unități din spital probabil urmează a fi clarificate de o anchetă administrativă.

Conform legislației actuale, autorizația de funcționare a unui spital include și buna funcționare a **Serviciului de Anatomie patologică**: Legea nr. 104/27.03.2003 și Normele metodologice H.G. nr. 451 din 1 aprilie 2004 de aplicare a Legii nr. 104/2003 privind manipularea cadavrelor umane și prelevarea organelor și țesuturilor de la cadavre în vederea transplantului; Ordinul ministrului sănătății nr. 536/23 iunie 1997 reactualizat; Legea nr. 98/1994, republicată în 2008, privind stabilirea și sancționarea contravențiilor la normele legale de igienă și sănătate publică.

Responsabilitățile și implicit motivațiile disfuncționalităților privind buna funcționare a instalației frigorifice din morgă aparțin instituției sanitare, cadavrul neputând fi păstrat în morgă în stare avansată de putrefacție, încălcând totodată normele sanitar-epidemice, implicit se impune luarea unor măsuri excepționale din partea organelor de anchetă pentru urgentarea identificării sau sprijinirea demersurilor în vederea declarării decesului și înhumării cadavrului neidentificat.

11. Declararea decesului – aspecte generale

Persoanele care pot declara decesul

Declarația de înregistrare a decesului se poate face de către membrii familiei decedatului, iar în lipsa acestora, de către colocatari, vecini, administratorul imobilului, medicul sau alt cadru medical din unitatea sanitară unde s-a produs decesul conform prevederilor legale:

Legea nr. 119/1996 reactualizată în 2006 cu privire la actele de stare civilă:

Art. 34. (1) Întocmirea actului de deces se face la serviciul public comunitar local de evidența persoanelor în a cărui rază administrativ-teritorială s-a produs decesul, pe baza declarației verbale făcute de către membrii familiei decedatului, iar în lipsa acestora, de către colocatari, vecini, administratorul imobilului, medicul sau alt cadru din unitatea sanitară unde s-a produs decesul, și a certificatului medical constatator al decesului.

(2) Declarantul va depune certificatul medical constatator al decesului, actul de identitate și, dacă este cazul, livretul militar sau adeverința de recrutare ale celui decedat.

Decizia Primăriei municipiului București nr. 350/23.04.1991 și Dispoziția primarului general al municipiului București nr. 1933/6.08.1998 – art. 2, alin. 3:

• Declarația de înregistrare a decesului se poate face de către orice persoană interesată (vecini, asociații locatari, persoana care a găsit cadavrul etc.) sau de către persoana delegată în acest scop de către primarul sectorului în care urmează să se înregistreze decesul.

Normele interne privind declararea decesului și predarea cadavrelor autopsiate medico-legal nr. 1/1688 din 19.02.2004/INML „Mina Minovici” București

• Declararea deceselor în cazul cadavrelor cazuri medico-igale fără aparținători sau nerevendicate în timp util se face numai de către personalul de la Biroul Decese prin delegație pentru fiecare caz în parte.

Menționăm după H.C.G. al Municipiului București nr. 125/30.06.2011 privind atribuțiile Direcției Generale de Asistență Socială a Municipiului București referitoare la înhumarea prin grija Primăriei, se află în dezbatere o Metodologie unitară asupra a acestui aspect.

Termene și alte prevederi legale privind declararea decesului

Conform Legii nr. 119/1996 reactualizată în anul 2006:

Art. 35. (1) Declararea decesului se face în termen de 3 zile de la data încetării din viața a persoanei. În acest termen se cuprinde atât ziua în care s-a produs decesul, cât și ziua în care se face declarația.

(2) Când decesul se datorează unei sinucideri, unui accident sau altor cauze violente, precum și în cazul găsirii unui cadavru, declararea se face în termen de 48 de ore, socotit momentul decesului sau al găsirii cadavrului.

(3) În cazurile prevăzute la alin. (2), pentru întocmirea actului de deces este necesară dovada eliberată de poliție sau de Parchet, din care să rezulte că una dintre aceste autorități a fost sesizată despre deces.

(4) În cazul în care decesul nu a fost declarat în termen, întocmirea actului de deces se face cu aprobarea Parchetului.

În cazul **cadavrelor neidentificate** întocmirea actului de deces de către primărie se face pe baza dispozițiilor art. 34, art. 35, alin. 3 și a procesului verbal întocmit de medicul constatat cuprinzând vârsta, sexul, locul găsirii cadavrului, data și cauza morții (art. 39 din legea nr. 119/1996 reactualizată).

În cazul **copilului născut mort**, se întocmește de către medic *certificatul medical constatator al născutului mort* în baza căruia ofițerul Stării civile emite *certificatul de naștere*.

În cazul **decesului copilului născut viu** care a încetat din viață fără ca declararea nașterii să fi fost făcută în termenele prevăzute de lege, ofițerul de Stare civilă întocmește mai întâi actul de naștere și apoi pe cel de deces, cu excepția situațiilor temeinic motivate când actul de naștere nu poate fi întocmit, înregistrarea nașterii fiind urmărită ulterior conform art. 36 a Legei nr. 119/1996.

Ofițerul de Stare civilă de la Primărie eliberează în baza actului de identitate al decedatului și a certificatului medical constatator al decesului și a declarațiilor verbale ale membrilor familiei și ale persoanelor legitime (în anumite cazuri se reține livretul militar sau adeverința de recrutare a decedatului) „**certificatul de deces**” și „**adeverința de înhumare sau incinerare**” conform Legei nr. 119/1996, art. 40.

Redăm mai jos textul altor articolelor de interes medico-legal prevăzute de Legea nr. 119/1996:

Art. 37. (1) Certificatul medical constatator al decesului, în care se consemnează cauzele decesului, se întocmește și se semnează de către medic sau, în lipsa acestuia, de către un cadru medical sanitar care a făcut constatarea.

(2) Dacă decesul s-a produs pe o navă sau pe o aeronavă și nu există medic la bord, constatarea decesului se va face în primul port sau aeroport de escală, de către un medic.

(3) În situația când durata călătoriei navei până la primul port de escală este mai mare de 24 de ore, constatarea decesului se face de către comandant, împreună cu consiliul de bord, și consemnează în jurnalul de bord. În caz de moarte violentă, comandantul navei va efectua cercetări, potrivit legii.

Art. 38. (1) Actul de identitate și livretul militar sau adeverința de recrutare ale persoanelor decedate se rețin de către ofițerul de stare civilă și se înaintează, după caz, serviciului public comunitar de evidență a persoanelor sau comandamentului militar, până la data de 5 a lunii următoare.

(2) În cazurile în care declarantul nu poate prezenta actele menționate la alin. (1), declarantul precizează, în scris, motivul neprezentării acestora și datele de stare civilă ale decedatului. Declarația se înaintează autorităților competente.

Art. 39. (1) Întocmirea actului de deces privind un cadavru găsit se face la serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor în a cărui rază administrativ-teritorială a fost găsit.

(2) Înregistrarea cadavrului neidentificat se va face pe baza documentelor prevăzute la art. 34 și la art. 35, alin. (3), precum și a procesului-verbal întocmit de medic, care va cuprinde vârsta, sexul, locul unde a fost găsit cadavrul, data și cauza decesului.

(3) Datele privind identitatea cadavrului, stabilite ulterior de către autoritățile administrației publice competente, se înscriu prin mențiune pe actul respectiv. Mențiunea se comunică

serviciului public comunitar local de evidență a persoanelor care are în păstrare actul de naștere, poliției și, după caz, comandamentului militar.

Art. 40. (1) Ofițerul de Stare civilă, după întocmirea actului de deces, eliberează declarantului o adeverință de înhumare sau de incinerare a cadavrului.

(2) Înhumarea sau incinerarea unui cetățean român, al cărui deces s-a produs și s-a înregistrat în străinătate, se face pe baza adeverinței eliberate de serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor în a cărui rază administrativ-teritorială urmează să se facă înhumarea sau incinerarea. Când decesul cetățeanului român s-a înregistrat la misiunea diplomatică a României, adeverința se va elibera pe baza certificatului de deces eliberat de misiunea diplomatică sau de oficiul consular de carieră.

(3) Dacă decesul unui cetățean român s-a produs pe o aeronavă aflată în afara teritoriului României sau pe o navă aflată în afara apelor teritoriale române, iar cadavrul este transportat în țară, înhumarea sau incinerarea se face pe baza dovezii eliberate de comandantul navei sau al aeronavei, potrivit art. 8, alin. (6).

Art. 41. (1) Întocmirea actului de deces, în baza unei hotărâri judecătorești definitive declarative de moarte, se face din oficiu sau la cererea persoanei interesate, după caz, la „serviciul public comunitar local” de evidență a persoanelor de la:

A) locul de naștere al celui declarat mort;
B) domiciliul celui declarat mort, în cazul când actul de naștere a fost întocmit la autoritățile locale din străinătate;

C) domiciliul persoanei care a solicitat declararea judecătorească a morții, în situația în care locul nașterii și domiciliul decedatului nu sunt cunoscute.

Metodologia cu privire la aplicarea unitară a dispozițiilor în materie de stare civilă a fost aprobată prin **H.G. nr. 64/2011** publicată în M.O. partea I nr. 151/2.03.2011.

12. Reglementarea transportului și preluarea cadavrelor pentru înhumare/incinerare

Aspecte generale

După întocmirea actelor medicale necesare declarării decesului – certificatul medical constatator al decesului și certificatul de îmbălsămare –, asistentul/autopsierul repartizat cazului sau persoana desemnată de medicul șef de secție înmânează aceste acte aparținătorilor odată cu predarea cadavrului.

Este interzisă înmânarea documentației medicale necesare declarării decesului aparținătorilor fără predarea cadavrului, existând riscul abandonării acestuia în instituția medico-legală, situație în care cadavrul nu mai poate fi înhumat.

Dacă aparținătorii solicită după autopsie păstrarea temporară a cadavrului în camera frigorifică (cu achitarea taxelor de depozitare la casierie) documentația medicală pentru declararea decesului va rămâne la Biroul Decese sau la asistent/autopsier.

Cadavrul cu identitate cunoscută revendicat de aparținători sau persoane legitime se ridică după achitarea taxelor legale la casieria Instituției medico-legale conform Legii nr. 459/2001 (fosta O.G. nr. 1/2000) cu modificările ulterioare și a Tarifelor prestațiilor medico-legale reactualizate stabilite de MF și MS.

Aceste taxe nu includ autopsia medico-legală și investigațiile de laborator, referindu-se numai la prestațiile medico-legale privind pregătirea igienico-sanitară și estetică a cadavrelor în vederea predării către aparținători (îmbălsămarea sau împachetarea cadavrelor putrefiate, igienizare și cosmetizare, întocmirea documentației medicale pentru declararea decesului și conservarea cadavrelor prin depozitarea în camera frigorifică – în funcție de durata depozitării) (36), (37).

Dispozițiile legale privind taxele medico-legale se afișează la Biroul Decese.

Predarea cadavrelor cetățenilor străini, autopsiate la Instituția medico-legală, se face prin firma de servicii funerare care asigură transportul internațional al decedatului, de către

asistent/autopsier în prezența asistentului șef, a membrilor familiei și/sau a reprezentanților diplomatici (Consulat sau Ambasadă) sub controlul medicului legist șef.

Procesul verbal de sigilare a sicriului se întocmește în prezența reprezentantului misiunii diplomatice, eventual a agentului de poliție de pe raza în care se afla Instituția medico-legală.

Cadavrul cu identitate inițial necunoscută, considerat ca aparținând unei persoane neidentificate conform ordonanței de efectuare a expertizei medico-legale emise de organul judiciar, *nu poate fi identificat decât de către organele abilitate (Poliție)*, urmând a fi predat aparținătorilor.

Cadavrul cu identitate necunoscută „revendicat” de potențiali aparținători doar în baza declarației lor de recunoaștere chiar în situația prezentării unui „act de identitate” ca aparținând decedatului este d.p.d.v. *medico-legal neidentificat până la confirmarea în scris a identității* de către instituțiile abilitate.

Dacă identitatea nu este confirmată în timp util, delegatul INML „Mina Minovici” va declara decesul persoanei cu identitate necunoscută, urmând *procedurile de înhumare prin grija Primăriei Capitalei la Cimitirul Străulești II* (vezi Anexa Tipizate).

Cadavre nerevendicate cu implicații medico-legale

Clasificarea cadavrelor nerevendicate

I. În raport cu identitatea și existența aparținătorilor, pot fi două categorii:

A. *Cadavre nerevendicate cu identitate cunoscută* (stabilită cu acte de identitate):

- cu aparținători, dar abandonate de aceștia – pot fi *cazuri sociale, anatomopatologice, medico-legale*;

- fără aparținători – pot fi *cazuri anatomopatologice sau cazuri sociale* (se pot declara și înhuma prin grija Serviciului de asistență socială al primăriei) sau *cazuri medico-legale* atunci când există implicațiile prevăzute de lege (se solicită organelor judiciare efectuarea autopsiei medico-legale)

B. *Cadavre nerevendicate cu identitate necunoscută/CIN* (întotdeauna sunt cazuri medico-legale).

II. Din punct de vedere al implicațiilor medico-legale, pot fi două categorii:

A. *Cadavre nerevendicate cu implicații medico-legale* (cu sau fără acte de identitate – se dispune autopsie medico-legală de către organele judiciare -- se pot declara și înhuma de către instituțiile medico-legale prin grija Primăriei);

B. *Cadavre nerevendicate fără implicații medico-legale* (cazuri anatomopatologice sau cazuri sociale, dar cu acte de identitate – se pot declara și înhuma de către unitățile sanitare prin grija Serviciului de asistență socială al Primăriei).

Cadavrele cu identitate necunoscută și cadavrele cu identitate cunoscută dar *nerevendicate* (fără aparținători sau cele abandonate în unitățile sanitare) într-o perioadă mai mare de 10 zile după deces sau după momentul găsirii vor fi declarate de delegatul INML, conform Legii nr. 104/2003 privind manipularea cadavrelor și a Deciziei nr. 350/1991 a Primăriei municipiului București, urmând a fi înhurate prin grija primăriei.

Cadavrele nerevendicate care au fost *cazuri medicolegale nu pot fi preluate de Catedrele de Anatomie din cadrul Instituțiilor de învățământ superior*, conform Legii nr. 104/27.03.2003 privind manipularea cadavrelor și prelevarea organelor pentru transplant și *nu vor fi incinerate*, acestea fiind înhurate prin grija primăriei, conform art. 41 al Normelor procedurale privind expertizele și constatările medico-legale.

Asistentul/autopsierul răspunde de păstrarea și conservarea cadavrelor neidentificate sau fără aparținători până la predarea acestora delegatului de la societatea însărcinată cu înhumarea din partea Primăriei.

Asistentul șef de la sala de autopsii controlează și răspunde solidar cu asistentul autopsier de etichetarea cadavrelor, de cunoașterea identității acestora, de conservarea cadavrelor fără aparținători (neidentificați și identificați) și de predarea acestora delegatului societății „P.S” fiecare cadavru va corespunde documentației medicale și se va introduce în câte un sicriu separat.

Aspecte practice privind transportul intern și internațional al cadavrelor

Transportul cadavrelor se poate face: a) în țară (transport intern) – în aceeași localitate sau în afară localității; b) peste graniță (transport internațional) – pentru repatrierea cetățenilor români decedați în afara granițelor sau transport în afara granițelor al cetățenilor străini decedați pe teritoriul României.

Transportul corpurilor neînsuflețite și a urnelor funerare se poate face pe oricare dintre căile de transport cunoscute, acest transport putând fi: terestru, aerian, naval, feroviar.

Circulația corpului neînsuflețit este reglementată de legislația națională a diverselor state, precum și de legislația internațională, inclusiv convențiile dintre state. Transportul internațional al corpului neînsuflețit se face la solicitarea aparținătorilor cu respectarea prevederilor *Convenției de la Berlin din 1937*, la care România este parte, și a prevederilor *Convenției cu privire la suprimarea cerinței și supralegalizării actelor oficiale străine*, încheiată la 5 octombrie 1961, la Haga. La Conferința de drept internațional privat de la Haga din 1961, publicată în M.O., Partea I, nr. 408 din 26.08.1999, în cadrul art. 3 se prevede că singura formalitate de a atesta veracitatea semnăturii și identitatea sigiliului sau a ștampilei de pe un act oficial străin este aplicarea APOSTILEI eliberate de către autoritatea competentă a statului din care emană documentul. La art. 4 și 5 se prevede că apostila este eliberată la cererea semnatarului sau a oricărui deținător al actului și se aplică chiar pe actul oficial sau o prelungire a acestuia, conform modelului anexat la Convenția de la Haga. Datele din apostilă corespund celor din registru sau din fișierul special (număr de ordine, data apostilei, numele semnatarului actului oficial și calitatea în care a acționat sau pentru actele nesemnate indicarea autorității care a aplicat sigiliul sau ștampila), conform art. 7 al Convenției de la Haga din 1961.

Transportul intern sau internațional al cadavrelor prin mijloace feroviare se face conform Regulamentului Ministerului de resort, avizat de Ministerul Sănătății Publice (art. 83, Ord. m.s. nr. 536/1997).

Transportul pe cale terestră se face cu autovehicule special amenajate, respectând normele sanitare și antiepidemice.

Sicriul în care este depus cadavru poate fi:

A) *deschis* – în cazul transportului în aceeași localitate în care s-a produs decesul – sicriu cu capac neetanș, fără impunerea unor condiții speciale dacă cauza decesului este o afecțiune necontagioasă;

B) *închis etanș* – în cazul transportului în afara localității în care s-a produs decesul pe plan intern – sicriu din material impermeabil, închis etanș și prevăzut în interior cu material absorbant (art. 81 Ord. m.s. nr. 536/1997);

C) *închis ermetic* – pentru transportul internațional al cadavrelor – „sicriu impermeabilizat, închis ermetic, prevăzut cu un strat de 5 cm grosime din materii absorbante (rumeguș, turbă sau altele asemenea) îmbibate într-o soluție dezinfectantă. Sicriul se depune într-o ladă din lemn, bine etanșeizată” (art. 83, Ord. m.s. nr. 536/1997).

Urna funerară – în cazul incinerării - urna poansonată cu număr de identificare conținând cenușă cremată.

Pentru transportul internațional, cadavrele sau rămășițele umane sunt transportate în coletele funerare (sicrie ermetic închise sau urne funerare conținând cenușă cremată) ambalate și sigilate în condiții speciale, fiind însoțite de un pașaport mortuar și alte documente privind decedatul, absolut necesare tranzitării punctelor de trecere a frontierei din țară spre alte destinații

sau din străinătate spre România. Indiferent dacă au fost cazuri medico-legale sau anatomopatologice autopsiate sau neautopsiate, cadavrele după îmbălsămare sunt supuse procedurii de închidere și sigilare a sicriului sau, în cazul incinerării, închiderea și sigilarea cu cenușă.

Această practică se desfășoară în prezența aparținătorilor și/sau a personalului servicii funerare și/sau a personalului medico-sanitar, operațiunea de verificare a documentelor și a rămășițelor umane și a conținutului coșetelor funerare fiind efectuată de către un reprezentant al Misiunii diplomatice sau al Oficiilor consulare sau un lucrător de poliție (sigilare/resigilare) aplică un sigiliu în cazul decesului cetățenilor străini pe teritoriul României. Se verifică documentele privind identitatea persoanei decedate și actele care certifică decesul, stabilindu-se dacă conținutul și conținătorul rămășițelor umane corespund cu documentația mortuară în conformitate cu normele epidemiologice, în final fiind aplicat sigiliul.

Cu ocazia închiderii sicriului sau a urnei funerare cu cenușă și a sigilării rămășițelor umane se întocmește „procesul verbal de sigilare” împreună cu persoanele care participă la această operațiune. La vamă, polițistul de frontieră, după recunoașterea sigiliului și verificarea în prezenta vamă a integrității acestuia permite trecerea frontierei, cu excepția unor situații speciale când coșetul funerar poate fi deschis, verificat și resigilat.

Documentația necesară transportului intern în sicriu deschis spre cimitir/crematoriu precum și transportul cadavrelor în afara localității unde s-a produs decesul:

- certificatul medical constatator al decesului sau certificatul de deces eliberat de Stăru civilă;
- certificatul de îmbălsămare semnat de medicul care a efectuat procedura de conservare sau a asistat la această operație (alin. 4 din instrucțiunile aflate pe verso certificatului de îmbălsămare);
- avizul sanitar de transport menționat în cuprinsul certificatului de îmbălsămare emis de Dispensarul medical teritorial, spital sau instituția medico-legală;
- avizul sanitar de transport al cadavrului eliberat de autoritatea sanitară teritorială publică județeană sau a municipiului București pe raza căreia s-a produs decesul sau s-a efectuat exhumarea (art. 80, Ord. m.s. nr. 536/1997 prevede obligativitatea avizului sanitar de transport al cadavrelor în cazurile de deces prin boli transmisibile);

Documentația necesară transportului internațional al cadavrelor:

- certificatul de deces;
- pașaportul de transport mortuar eliberat de Inspectoratul de Poliție Sanitară și Medicină Preventivă teritorial din județul unde s-a produs decesul sau s-a efectuat exhumarea (art. 83 și 152, Ord. m.s. nr. 536/1997);
- documente și autorizații necesare repatrierii decedatului.

Actele de stare civilă ale cetățenilor români, întocmite la autoritățile străine, sunt valabile în țară numai după ce au fost transcrise/înscrise în registrele de stare civilă române. Actele de stare civilă sunt înregistrări autentice prin care se dovedește nașterea, căsătoria sau decesul unei persoane și se întocmesc în baza Legii nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, reactualizată în anul 2006.

Cetățenii români pot solicita misiunilor diplomatice și oficiilor consulare eliberarea certificatelor de naștere pentru copiii lor născuți în străinătate. Termenul pentru declararea înregistrarea nașterii copilului este de:

- 15 zile de la data nașterii, pentru copilul născut viu și aflat în viață;
- 3 zile de la data nașterii, pentru copilul născut mort;
- 24 ore de la data decesului, pentru copilul născut viu care a decedat înăuntrul termenului de 15 zile.

Dacă declarația a fost făcută după expirarea termenelor prevăzute de lege, dar nu mai târziu de un an de la data nașterii, înregistrarea nașterii se face cu aprobarea șefului oficiului diplomatic, în baza unei cereri, în care se va specifica motivul întârzierii.

După înregistrarea nașterii, misiunea diplomatică eliberează pe loc un certificat de naștere românesc.

Pentru legalizarea traducerii certificatului medical constatator al nașterii se percepe o taxă consulară.

Înregistrarea decesului cetățenilor români în străinătate: declarația de deces se face la Consulat de către o persoană apropiată defunctului, în termen de 3 zile de la data încetării din viață a persoanei, termen în care se cuprinde atât ziua în care s-a produs decesul, cât și ziua în care se face declarația.

Când decesul se datorează unei sinucideri, unui accident sau altor cauze violente, declarația se face în termen de 48 de ore, socotite din momentul decesului.

Dacă din diferite motive nu pot fi îndeplinite condițiile de mai sus, este posibil să se elibereze ulterior un certificat de deces după transcrierea/înscrierea în registrele române de stare civilă a certificatului eliberat de autoritățile străine.

Acte necesare pentru întocmirea certificatului de deces:

– declarația scrisă în limba română și semnată la Consulat de către o persoană apropiată defunctului, însoțită de fotocopia unui document de călătorie sau, după caz, de identitate al declarantului;

– pașaportul românesc al defunctului, în original;

– certificat medical de constatare a decesului cu *apostila* autorității competente, în conformitate cu prevederile *Convenției de la Haga din 1961*;

– dovada sesizării autorităților de poliție sau procuratură, în cazul în care decesul s-a datorat unor cauze violente, unui accident sau al unei sinucideri;

– certificatul de naștere al defunctului;

– certificatul de căsătorie al defunctului, când este cazul.

Actele prezentate de declarant, redactate într-o limbă străină, vor fi însoțite de traducerea corespunzătoare în limba română și sunt date sub proprie răspundere.

Pentru legalizarea traducerii certificatului medical constatator al decesului se percepe o taxă consulară care se achită numai prin virament bancar.

Acte necesare pentru trecerea frontierei Române a corpului neînsuflăit:

– *confirmare scrisă* eliberată de firma de pompe funebre care efectuează transportul trupului neînsuflăit, în conformitate cu prevederile *Convenției de la Berlin din 1937*;

– *copie după actul de identitate* al defunctului;

– *certificat de deces și certificat de îmbălsămare* eliberate de autoritatea străină competentă;

– *pașaport mortuar* eliberat de autoritatea străină competentă;

– *adeverință a Direcției de protecție sanitară* încheiată cu reprezentantul vămii privind condițiile de transport ale cadavrului (sicriu metalic închis ermetic, introdus în sicriu de lemn, sigilat cu sigiliile serviciilor de Vamă).

Documentele mortuare menționate vor fi traduse și autentificate prin aplicarea apostilei, conform *Convenției de la Haga din 5.10.1961*.

Adeverința eliberată de parohia competentă/Administrația Cimitirelor din care să reiasă că trupul neînsuflăit poate fi înhumat în România.

Aspecte generale privind repatrierea deceselor survenite în străinătate:

– decesul trebuie înregistrat la autoritățile locale din țara în care este repatriat;

– dacă ambasada sau consulatul României sunt notificate despre deces de autoritățile locale, acestea informează Ministerul Administrației și Internelor din România, care va anunța familia despre decesul cetățeanului român;

– înregistrarea decesului la ambasada sau consulatul României permite eliberarea de către ambasadă sau consulat a unui certificat de deces românesc;

– eliberarea certificatului de deces românesc se poate face numai pe baza certificatului deces eliberat inițial de autoritățile locale din țara respectivă și pe baza altor documente prevăzute de legislația română;

– dacă înregistrarea decesului nu s-a făcut la ambasadă sau consulat, atunci certificatul deces românesc va fi eliberat în țară, de autoritățile române, pe baza certificatului de deces străin și a altor documente prevăzute de legislația română;

– în cazul morților violente se solicită intervenția autorităților locale de poliție per investigarea cazului, investigatii determinând întârzierea procedurii de transport a corpului neînsuflit în România;

– în cazul în care aparținătorul primește informația decesului unei rude aflându-se în România, acesta va sesiza în scris Direcția Relații Consulare a MAE.

Reglementări privind administrarea cimitirelor și crematoriilor umane

● Înhumarea persoanelor decedate se face numai pe baza *adeverinței de înhumare* eliberată de Oficiul Stării civile al Primăriei și a *certificatului de deces*.

● Pentru decedații transportați în alte localități este necesară *autorizația sanitară de transport* eliberată de centrele sanitare și antiepidemice teritoriale.

● Decedații vor putea fi depuși înainte de înhumare în sălile de ceremonii funerare numai pe baza *certificatului de îmbălsămare* care se eliberează după certificatul medical constatator de deces, cu excepția deceselor de cauză contagioasă.

Regulamentul pentru organizarea și funcționarea cimitirelor și crematoriilor umane aflate sub autoritatea consiliului local al municipiului București (HCGMB nr. 303/07.11.2011) stabilește proceduri privind înmormântările, deshumările și reînmormântările, unele prevederi având posibile implicații medico-legale:

Art. 21. În mormântările se fac numai pe bază de *adeverință de înhumare* eliberată de Oficiul Stării civile care a înregistrat decesul.

În cazul în care se dispune cercetări de către organele îndreptățite, cu privire la cauzele decesului, înmormântarea se va face numai pe baza dispozițiilor date de organele respective.

Înmormântarea decedaților aduși din alte localități se face pe baza *autorizației sanitare de transport*, vizată de organul sanitar competent și *adeverința de înhumare*.

Art. 22. În mormântările se pot face direct sau prin depunerea prealabilă a decedaților la capelă.

Depunerea decedaților la capelă se poate face pentru cel mult 72 de ore, numai pe baza *autorizației organului sanitar competent*, eliberată pe baza *certificatului de îmbălsămare* și plata tarifelor legale.

Nu pot fi depuși la capelă cei decedați din cauza unei boli contagioase.

Art. 23. /... /Înhumările pentru gratuități (cimitirul Străulești II) se vor face în gropi simple.

Art. 25. Mormintele nu pot fi deschise decât după 7 ani de la data înhumării.

Deschiderea mormintelor înainte de împlinirea termenului de 7 ani, dar nu mai devreme de 1 an, se va putea face numai cu *autorizația organului sanitar competent* și numai în perioadele 01.11–31.03, dar numai târziu de al doilea an. Deschiderea mormintelor se va putea face indiferent de data când a avut loc înmormântarea, potrivit legii, pe baza *autorizației date de procuror sau de instanță judecătorească* și cu *încunoștințarea unui reprezentant al familiei decedatului*, la data fixată de aceste organe.

Art. 26. Deschiderea mormintelor și reîn mormântările se vor face în mod obligatoriu în prezența/cu *acordul titularului sub supravegherea intendentului cimitirului*, iar operațiunile se consemnează în *registru de înhumări* în care semnează ambele părți.

Osemintele vor fi reînhumate la picioarele decedatului.